

İMAM HATİP LİSELERİ ARAPÇA ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARIYLA İLGİLİ BİR ELEŞTİRİ YAZISI ÜZERİNE¹

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Bu yazıda, Dr. Necmettin Yurtseven'in İslâmiyât Dergisinin Nisan- Haziran 2004 tarihli, cilt:7 sayı:2 143-154. sayfalarında yayımlanan "İmam Hatip Liseleri Arapça Öğretim Programı İle Buna Göre Yazılmış ve Bakanlıkça Bastırılmış Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi ve Bazı Öneriler" başlıklı yazısındaki iddialarına cevap verilecektir.

GİRİŞ

Önce bu yazının İslâmiyât Dergisinde yayımlanmadan önceki aşamalarını açıklamakta yarar vardır. Sayın Yurtseven, bu yazının aslını teşkil eden, kendine göre hazırladığı bir raporu, 6-7 Aralık 2003 tarihinde İstanbul'da yapılan "İmam Hatip Liselerinde Eğitim Öğretim Çalışma Toplantısı"nda müzakereci olarak özetle sunmuştur. Ağır hakaretler içeren ve konuşmasına bu toplantıda kitap yazarlarından Mehmet Zeki Aydın tarafından kısaca cevap verilmiş ve toplantı metinlerini yayımlayacak ilgililer metnin verildiği şekilde yayımlanmayacağını kendisine bildirmiştir. Burada istediği sonucu alamayan Sayın Yurtseven, Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bir dilekçe olarak vermiş; aynı metni 5-9 Temmuz 2004 tarihlerinde Yalova'da İmam Hatip Liseleri meslek dersleri öğretmenleri için düzenlenen "Arapça Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Kursu'nda öğretmenlere de dağıtmıştır. Bu kursa Arapça öğretimindeki yeni yöntem ve yaklaşımlarını öğrenmeye gelen öğretmenler tarafından da hoş görülmeince, Sayın Yurtseven, bu defa yazdıklarının doğrudan hakaret içeren kısımlarını çıkararak İslâmiyât Dergisi'ndeki bu makale ortaya çıkmıştır. Bu yazı üzerine yazılı cevap vermek kitap yazarları için bir görev durumuna gelmiştir. Aslında bu rapor, cevap verilecek bir içerikte olmadığı için şimdiye kadar sessiz kalınmıştır.

Yazının Bilimsel Yeterlilik Yönden Değerlendirilmesi

Bu yazıda, Sayın Yurtseven, İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça dersinin programını ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ders kitaplarını eleştirmektedir. Burada bir programı ve ders kitabını eleştirirken Arapça dil alan uzmanlığının yanında eğitim ve program konusunda uzman olmak veya en azından bilgi sahibi olmak herhalde ilk şarttır. Söz konusu yazıda, eğitim veya dil öğretimi ve Arapça dilbilgisi konularında hiçbir dipnot,

¹ Bu makale, **İslamiyat Dergisi**, cilt:7 sayı:4 Ekim-Aralık 2004, ss. 227-242'de yayımlanmıştır

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

kaynak ve referans gösterilmemiştir. Herhalde Sayın Yurtseven, kendisini eğitim, program geliştirme, Arapça ve dil öğretimi uzmanı ve Arapça dilbilgisi uzmanı kabul etmekte ve dipnot vermeyecek kadar da kendisini otorite görmektedir.

Bir konuda eleştiri getiren ve mevcudun yanlışlığını söyleyen kişinin, genel olarak herkesin kabul ettiği bilimsel bir otoriteyse belki referans ve kaynak göstermeksizin bir konuyu eleştirmesi kabul edilebilir. Buna göre, Sayın Yurtseven'in geçmişine ve şu ana kadar yaptığı bilimsel çalışmalara bakalım. Acaba yazarın kendisi, eğitim, yabancı dil öğretimi, eğitimde program geliştirme, ders kitabı ve materyal geliştirme konusunda değil kitap yazmak, kaç tane makale ortaya koymuştur? Sayın Yurtseven, sadece bir Arap ülkesinde görev yapmakla ve ilâhiyat fakültesinde Arapça dersi vermekle sözünü ettiğimiz alanlarda kendisinin tartışılmaz bir uzman, otorite olduğunu mu zannetmektedir? Kendisi Arapça dışında bir alanda doktora yapmış, daha önce İmam Hatip Liseleri için ders kitabı yazma teşebbüsünde bulunmuş ve MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca kabul edilmemiştir.³ Halbuki kendisinin eleştirdiği ders programı ve ders kitapları, alanının uzmanları tarafından üretilmişlerdir.⁴ Ders kitabı yazarlarının hepsi de Arapça ve Arapça öğretimi konusunda uzmandırlar.⁵

Eğitim Açısından

İHL Arapça ders programları çağdaş yabancı dil öğretim yaklaşımları ışığında okullarımızda okutulan İngilizce, Almanca, Fransızca derslerindeki programlar da dikkate alınarak iletişimci yaklaşıma göre, öğrenci merkezli, dilin işlevsel kullanımını esas alarak

³ Eğitimde program geliştirmeye ilgili yazara tavsiye edebileceğim bazı yayınlar şunlardır: Özcan Demirel, **Eğitimde Program Geliştirme**, Pegem A yay., Ankara 2003, Veysel Sönmez, **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, Ankara 1986; Fatma Varış, **Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler**, Ank.1988; Selahattin Ertürk, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ank. 1975; A. Ferhan Oğuzkan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, T.D.K., Yay., 2. Baskı, Ank. 1981; Fatma Varış, "Program Geliştirmeye Sistemik Yaklaşım", **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**, Eskişehir, 1991, ss.13-19; Fatma Varış, "Programlara İlişkin Temel Kavram ve Tanımlar", **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**, A.Ü. Açık Öğretim Fak. Yay. Eskişehir, 1991, ss.4-5; Nelson L.Bossing, çev.: Necmi Sarı, **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**, M.E.Basımevi, İst., 1959; Özcan Demirel, **Genel Öğretim Yöntemleri**, Ankara, 1992; Özcan Demirel, **Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler**, Ank. 1990; Savaş Büyükkaragöz ve Cuma Çivi, **Genel Öğretim Metotları**, 3. baskı, Konya, 1994; N. Kemal Önder, **Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler**, Konya, 1986.

⁴ Arapça programının geliştirilmesinde Arapça dil alanında uzman öğretmenlerle birlikte görev yapan Prof.Dr. Mehmet Zeki Aydın'ın konuyla doğrudan ve dolaylı bir çok makalesi ve çalışması bulunmaktadır. Örneğin; Mehmet Zeki Aydın, İlköğretimin İkinci Kademesi Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Programındaki Ahlâki Amaç ve Konuların Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi, MEB EARGED, Sivas 1998.

⁵ Ders kitabı yazarları, Yard.Doç.Dr. Galip Yavuz, lisans, yüksek lisans ve doktorasını yurtdışında Arap Dili alanında; Yard.Doç.Dr. G. Sebati Işkın, lisansını yurtdışında yüksek lisans ve doktorasını Türkiye'de Arap Dili alanında; Mustafa Kelebek, uzun yıllar İHL'de görev yapmış, iki yıl Kuveyt'te araştırmalarda bulunmuş, daha önce komisyon olarak yazdıkları İHL Arapça ders kitapları Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış ve yıllarca okullarda okutulmuş hâlen ilâhiyat fakültesinde Arapça öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Ders kitaplarının eğitim yönünde sorumlusu olan Prof.Dr. Mehmet Zeki Aydın'da konuyla ilgili bir yıl Tunus'ta 3 ay Belçika'da ve aralıklı olarak Fransa'da araştırmalarda bulunmuş ve konuyla ilgili bir çok bilimsel çalışma yayımlamıştır.

geliştirilmiş bir programdır.⁶ Sayın Yurtseven, günümüz dil öğretimi yaklaşımlarından daha çok, eski dil bilgisi yöntemini savunan bir program önermektedir. Halbuki bu program yeni bir anlayışla dili işlevsel olarak öğretmeyi amaçlamaktadır.

Sayın Yurtseven, bu kitaplarla öğrencilere Arapça öğretilmediğini iddia etmektedir. Acaba, bu konuda hangi bilimsel çalışmayı yapmıştır. Anket mi yapmıştır, gözlem mi yapmıştır. Kendi kafasında kurduğunun bilimsel olduğunu söylemek bilimsel yöntemin ne demek olduğunu anlamadığını göstermektedir.⁷

Arap Dili Açısından

Sayın Yurtseven, iddialarına hiçbir delil göstermeden kendi bildiği şekilde metinleri eleştirmektedir. Yaptığı eleştirilerin bir kısmı tashih hataları olup daha önceki baskıda düzeltilmiştir. Yazarlar tarafından yapılan bazı tashihler, matbaa ve yayıncılar tarafından teknik ve eleman yetersizliği dolayısıyla kitaba girilememiştir. Son düzeltmeler bu yıl yapılmış, yapılan tashihler bakanlığa verilmiştir.

Sayın Yurtseven'in eleştirdiği hususların çoğunluğu öyle de olur, böyle de olur türünden Arapça'daki ihtilaflardan kaynaklanmaktadır. Yazarların tercih ettikleri kullanışlar mutlaka bir kaynağa dayanmaktadır. Sayın Yurtseven'in onu bilmemesi yazarların suçu değildir. Bir örnek verirsek bu daha iyi anlaşılır. Kitapta "tavuklu çorba, sebze çorba" kelimeleri tercih edilmiş, yazar, bunların yerine "tavuk çorbası, sebze çorbası" nı tercih edebilir. Bunu yanlış diye takdim etmesi doğru değildir.

Yine yazar, yanlış dediği hatta "fahiş" diye nitelendirdiği bazı konularda ise, hiçbir kaynak ve referans vermeden eleştiriler yapmaktadır. Örneğin, "baba ve kardeş" kelimelerinin cemi müzekker salim çoğulunun yanlış olduğunu iddia etmektedir. Bu kullanım "Katru n-Neda" adlı kitabın 47. sayfasında, "Muğni l-Lebib" kitabının 1.cilt 124. sayfası vb. kitaplarda açıklanmaktadır. "Huna, hunake" kelimelerinin ismi işaret olarak adlandırılması "En- Nahvu l-Vâfi" adlı kitabın 1. cildi 338. sayfasında yer almaktadır. Aynı şekilde "fevka ve tahte" mekan zarflarının başına "el takısı" alarak, "et-taht ve el-fevk" şeklinde kullanılmasına bilgi hatası diyerek itiraz etmesi de yanlıştır. Evet, bunlar mekan zarfıdır, ancak tek başına kullanıldıklarında isim olurlar ve isimler de "el takısı" alırlar. Nitekim "Katru n-Neda" adlı

⁶ İletişimci yaklaşımla ilgili ayrıntılı bilgi için bak.:Yusuf Budak, **İletişimci Yaklaşımın Yabancı Dil Eğitim Programlarındaki Yeri**. Hacettepe.Ün.S.B.Enst. Y.Lisans Tezi , Ank.1992.

⁷ Sayın Yurtseven'e program değerlendirmeye ilgili şu kitabı tavsiye ederim: Münire Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Ankara, 1993.

kitabın 229-230. sayfalarında bu kullanımlar vardır. Yazarın bu kitapları görmemesi bu eleştirileri yapmasına sebep olmuş olabilir.

Sayın Yurtseven, adeta sevinçten uçarak bulduğu ve fahiş olarak nitelendirdiği “inne”nin isminin merfu verildiği iddiasını yazarken şunu düşünemedi mi acaba? Kitabın yüzlerce yerinde “inne”nin ismi doğru kullanılmış bir yerde yazım yanlışları varsa bunda kasıt mı aramak gerekir. Halbuki kendisinin yazdığı 12 sayfalık yazıda bile birçok teknik yanlışlıklar bulunmaktadır. Örneğin, s.145’de yazar, “râ” harfi diyeceği yerde “râr” yazmıştır. Onun mantığıyla hareket edilirse şöyle dememiz gerekir: “Daha Arap harflerini bilmeyen, kendi kafasından “râr” diye bir harf türeten kişi nasıl olur da bir programı ve kitapları eleştirebilir.” O hâlde, yazar insafli bir şekilde baksaydı, söylediği birkaç yanlışın teknik, yazım hataları olduğunu anlardı. Hâl böyle olmasına rağmen, yazım hatası olduğu açık olan yanlışlara bile saldırmaktadır. Örneğin, öğretim programın 49-50. sayfalarındaki “el-esmâ’u’l-işâre” ibaresinin yazım hatası olduğu, kitapta doğrusunun kullanıldığını görecekti.

Tashih ve Yazım Hataları

Teknik tashih hatalarıyla ilgili şu genel bilgiyi vermekte yarar vardır. Arapça ders kitapları, program çıktıktan bir yıl sonrasına çok acele yetiştirilmiştir. Haklı olarak bir yıl ders kitabı olmaksızın ders işleyen öğretmenlerimiz bakanlığı ve kitap yazarlarını sıkıştırmışlardır. Bu nedenle hazırlık sınıfı kitaplarının ilk baskısından tashih hatası çok olmuştur. İkinci baskıda büyük ölçüde düzeltilen yazım yanlışları ve gözden kaçan yanlışlar düzeltilerek bakanlığa iletilmiştir. Bu defa, baskıyı yapacak matbaada, bu düzeltmeleri metne yerleştirecek teknik eleman bulunamamıştır. İlk baskıda yazarlar olarak bilgisayarımızın hard diskini alarak Ankara’ya giderek baskıya yardımcı olduk. İkinci baskıda da aynı yardımı isteyen matbaadan, geldiğimiz zaman masrafımızı karşılaması istenince, bu konuda resmî ödenek olmadığı bildirilmiştir. Bu durumda, yazarlar olarak aldığımız telif ücretleri, emeği hiç hesaba katmadan sadece fotoğraf, bilgisayar çıktı vb. cebimizden ödediğimiz masrafı karşılamadığı için basıma yardımcı olamadık. Bu nedenle de bizim yaptığımız birçok tashih Sayın Yurtseven’in esas aldığı nüshalara girememiştir.

Sayın Yurtseven’in Doğru Sözleri

Bu kadar saldırılarının içinde Sayın Yurtseven, bazı doğruları da söylemiştir. Bunlar, yazım ve teknik hatalardır. Yazarlar olarak gözden kaçırdığımız yanlışlar olabilir, bunlar her yazıda olabilecek şeylerdir. Biz her zaman, herkese böyle yanlışlar konusunda eleştiri ve tekliflerine açık olduğumuzu ifade etmişizdir.

Teknik hataların çoğu da sistemin işleyişinden kaynaklanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı iki tür ders kitabını kabul etmektedir. Bunlardan birisi bakanlığın kendi yayınıdır, bu tür kitapları bakanlık kendisi komisyonlar aracılığıyla üretir, satın alır veya yazdırır. Diğeri de özel sektör tarafından üretilen ve bakanlıkça onaylanan ders kitabıdır.

İmam Hatip Liseleri Öğretim Programları 1999'da yürürlüğe girdiğinde kitaplarının da üretilmesi gerekiyordu. İlk iki yıl özel sektör kitap üretemedi. Bakanlık kitap yazımı görevini bizlere verdiğinde bizim telif ücreti olarak çok düşük bir para alacağımızı biliyorduk.⁸ Ancak bu program yeni bir anlayışla, Türkiye'deki Arapça öğretimine olumlu bir katkı sağlayacağı için buna önderlik edilmeliydi. Nitekim bunu takdir eden bakanlık yetkilileri bu programın çok başarılı olduğunu, dolayısıyla kitabının da bu programı hazırlayanlarca yazılabileceği düşüncesiyle benim başkanlığımca bir komisyona kitap yazma görevini verdi. Hizmet amacıyla emeğimizin karşılığını alamayacağımızı bile bile bu görevi üstlendik. Hazırladığımız ders kitaplarını baskıya hazır vaziyette teslim etmek zorunda kaldık. Kitaplarda kullandığımız fotoğraflar, grafik, tasarım vb. tüm hazırlıklar tarafımızdan yapıldı. Bize bakanlık tarafından tüm 5 kitabın toplamı karşılığında ödenen parayla sadece bir kitabın resimleme, grafik ve tasarımını yapmak bile mümkün değildir. Bunlara bilgisayar sarf malzemelerini vb. eklediğimizde biz, şu ana kadar cebimizden harcadığımız parayı bile geri alamadık desek abartmış olmayız.

İşin baskı aşamasında da Türkiye'de Arapça kitap basmanın zorluklarını yaşadık. Biz CD'ye kaydedip matbaaya gönderiyoruz, Arapça sistem ve Arapça bilen eleman olmadığı için baskı sorun oluyor. Örneğin, ilk baskısında kitaplar Türkçe'de olduğu gibi 1. sayfa soldan itibaren basılmıştır. İkinci baskıda bunu düzeltmek için epey bir uğraş verilmiştir. Benzer nedenlerle ikinci, üçüncü baskılarında yaptığımız düzeltmelerin girilmesinde sorunlar olmuş, sayfa yapılarında ve yazı karakterlerinde değişimler olmuştur.

Özetle, kitaptaki resim, grafik, tasarım konusunda profesyonelce bir çalışmanın gereği ve basımın daha albenili olması konusunda Sayın Yurtseven doğru söylemektedir.

Bu girişten sonra söz konusu yazıdaki iddialara ayrıntılı cevap verebiliriz.

PROGRAMLA İLGİLİ İDDİALARDAKİ YANLIŞLAR

⁸ Milli Eğitim Bakanlığı ders kitaplarının üretilmesiyle ilgili uygulamalarını Arapça gibi yıllık 15 bin basılan kitaplara göre değil de 600-700 bin basılan ders kitaplarına göre düzenlemiştir. Dolayısıyla çok astronomik telif ücretleri ortaya çıkmasını diye, telif ücretleri çok düşük hesaplanmaktadır.

Öncelikle İmam Hatip Liseleri Arapça Öğretim Programı, yeni bir anlayışla, çağdaş yabancı dil öğretimindeki yaklaşımlar doğrultusunda, dilin işlevsel bir amaçla öğretilmesini esas almıştır. Program hazırlanırken, ağırlıklı olarak Arap gramerini öğretmeyi amaçlayan eski anlayış terk edilmiştir. Bu nedenle de programda konu olarak dilbilgisi başlıkları özellikle verilmemiştir. Çünkü çağdaş dil öğretiminde tek başına dilbilgisi kurallarını öğretmek anlayışı kalmamıştır. Evet dilbilgisi öğretilenektir, ancak bir amaç olarak değil bir araç olarak öğretilenektir. Çünkü çağdaş yabancı dil öğretiminde ittifak edilen dört temel beceri; dinleme anlama, okuma anlama, konuşma ve yazmadır.⁹

Programın ilk girişinde, programın temel yaklaşımı ve gerekçesi özetle şöyle açıklanmaktadır:

“İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Liselerindeki meslek dersleri içinde, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Başta Kur'an ve Hadis olmak üzere dinî kaynaklar Arapça'dır. Bu nedenle meslekî metin/diyalogları okuyup anlayabilmek için bu dili öğrenmek gerekmektedir. Bunun yanında din görevlileri, hac görevleri esnasında veya başka zamanlarda Arapça konuşan insanlarla sözlü ve yazılı iletişim kurmak durumundadır. Bu sebeplerle Arapça öğretiminde (özellikle başlangıç döneminde), tüm yabancı dil öğretiminde kabul edilen dört temel beceri olan, 'dinleme anlama, okuma, konuşma, yazma' becerilerinin kazandırılması hedeflenmelidir. Program içeriğinin düzenlenmesinde öğrencilerin gereksinimleri, dil yapılarının kullanım sıklıkları, öğrenilebilirlikleri ve işlevsel değerleri göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, Arapça yabancı dildir ve öğretimi yapılırken çağdaş yabancı dil öğretimi ile ilgili kurallara da uyulmalıdır.”

Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, eski “ağırlıklı olarak Arap gramerini öğretmeyi amaç edinen yaklaşım” yerine, “öğrencinin ihtiyaçlarını, dil yapılarının kullanım sıklıklarını, öğrenilebilirlikleri ve işlevsel değerlerini” ön plâna çıkaran bir yaklaşım tercih edilmiştir. Bunun yanında programda yazılmayan (yazılmayacak kadar açık ve bilinen) genel öğretim ilkeleri göz önüne alınmıştır.

⁹ Özcan Demirel, **Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler**, Ank. 1990; Mehmet Hengirmen, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi**, baskı yeri ve tarihi yok; Çetinkaya vd., **Let's Speak English Teohes's Book 1**, Ank., 1993; Hüseyin Akıncı vd. **Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu**, Ank.1993; Ömer Demircan, **Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İst., 1988; Emrullah İşler, "İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine", 06.06.1992 tarihli **Zaman Gazetesi**; Mehmet Maksutoğlu ve Suat Cebeci, **Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**, İst., 1986.

Programda, Arapça dersinin genel amaçları şöyle ifade edilmektedir:

1. *Düzeyine uygun, okuduğu Arapça meslekî ve diğer metinleri anlama.*
2. *Dinlediği bir Arapça konuşmayı anlama.*
3. *Arapça sözlü iletişim kurma.*
4. *Arapça yazılı iletişim kurma.*
5. *Arapça basılmış yayınları izleme.*
6. *Öğrenmekte olduğu Arapça'yı kullanmaya istekli olma.*

Yine programda dilbilgisinin içeriğiyle ilgili şu açıklama bulunmaktadır:

1. *Dil bilgisi konuları sınıf düzeyleri dikkate alınarak bir sistem içinde kademeli olarak belirlenmiştir. Bu nedenle her konu, yapı sütununda belirtilen kadarıyla verilerek bunun dışına çıkılmamalıdır.*

2. *Dil bilgisi konuları önce metin/diyalog içinde verilmeli, alıştırmalarla da uygulamalı olarak pekiştirilmeli ve sonunda kural olarak açıklanmalıdır.*

3. *Fiiller topluca çekim yapılarak değil, alıştırma ve cümleler içinde bolca kullanılarak kavratılmalı; öğrencinin çok sayıda alıştırma yapması ve bunları cümle içinde kullanması sağlanmalıdır.*

4. *Başlangıçta günlük hayatta çok karşılaşılan sahîh ve sülâsî fiillerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.*

5. *Dil bilgisi konularında sınıf seviyesinin üstünde ağır, tartışmalı az kullanılan ayrıntılara girilmeyip basit, anlaşılır ve çok kullanılan kurallar verilmelidir.*

Dilbilgisinin öğretimi konusunda da şu açıklama bulunmaktadır:

1. *Her konunun dil bilgisi/yapı bölümü işlenirken programda belirtilen sıraya uyulmakla beraber, gerekli görülen durumlarda yer değıştirme yapılabilir.*

2. *Dil bilgisi kurallarının öğretimi yalın hâlde değil; metin/diyalog ve alıştırmalarda bol örnekler aracılığıyla kullanılmalıdır. Öğrenciye doğrudan dil bilgisi kuralları verme yerine, bol alıştırma yaptırılarak meleke kazandırılmalıdır.*

3. *Önceki ünitelerde geçen dil bilgisi kurallarının unutulmaması için yer yer hatırlatıcı alıştırmalar yaptırılmalıdır.*

4. İhtiyaç görülen yerlerde kurallar çok kısa bir şekilde verilmelidir.

5. Öğrencilerin dil bilgisi kurallarını ezberlemelerinden çok, dili meleke hâline getirerek öğrenmeleri ve kullanmaları amaçlanmalıdır.

Sayın Yurtseven'in, bütün bunları dikkate almadığı anlaşılmaktadır. Çünkü eleştirilerinin hemen hepsi, ağırlıklı olarak Arap dilbilgisi öğretimini esas alan eski yaklaşımla yapılmıştır. Şimdi Sayın Yurtseven'in iddialarına tek tek bakalım.

Yazar, yazının 144. sayfasında şöyle demektedir: “Genel kabul görmüş 'yabancılara dil öğretim programları'na göre, modern dil öğretim programları hazırlanırken en önde gelen konu; kursiyere/öğrenciye 'kaç kelime ve hangi kelimelerin öğretilmesinin hedeflendiği' hususudur. Bu kelimeler, 'en çok kullanılan' kelimelerdir ve her dile göre değişiklik arz etmektedir. Arap olmayanlara yönelik Arapça dil öğretiminde bu kelimelere; 'yaygın olarak kullanılan kelimeler' anlamına gelen el-mufredaru's-şa'i'a denmektedir. Söz konusu programda ise bunun aksine, "kelime öğrenmede sınır yoktur" denilebilmektedir. Öte yandan, programda, "Etkinlikler" başlığı altında, sadece öğretmen kitaplarında bulunması gereken öğrenci için gereksiz bilgiler verilmiştir. Bunların yerine, 'mutlaka öğretilmesi gereken kelimeler'in, teker teker sayılmak suretiyle verilmesi; kitap yazarların ve dil öğretmenlerin bu kelimeler dışında başka kelimeleri kullanmamaları gerektiğine -önemine binaen- dikkatlerinin çekilmesi gerekir.”

Sayın Yurtseven, program geliştirme, ilkeleri ve programın öğelerini dikkate almadığı gibi, zannediyorum, bir bütün olarak program metnini de anlamamıştır. Halbuki programda, “Uygulamayla İlgili Genel Açıklamalar” ana başlığının altında, “Dersin İçeriği İle İlgili Açıklamalar” alt başlığı bulunmaktadır. Bu açıklamalar, öğretmenlerden daha çok kitap yazarlarına yol göstermek için yazılmıştır. Daha sonraki “Temel Becerilerin Öğretilmesine İlişkin Açıklamalar” alt başlığı ise, öğretmenlere yol göstermek amacıyla verilmiştir. Kitap yazarlarına kullanacakları kelime ve kalıplar “Etkinlikler” başlığı altında verilmiştir. Sayı sınırlamasına gelince, her konuda, her yerde kitap yazarını kısıtlamanın amacı yoktur. Ancak toplam kullanılacak kelime sayısı belirlenmiştir. Buna göre, programda şu ifadeler yer almıştır: “Kelime öğretimi, dil öğretiminin önemli bir parçasıdır. Bu sebeple hazırlık sınıfında yaklaşık "800-1000", diğer sınıflarda "250"şer kelime verilmelidir. Öğretilecek kelimeler, öğrenci gereksinimi ve günlük dildeki kullanım sıklığı göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenmelidir.” Bu ifadelere göre, kitap yazarı kullanacağı temel kalıp ve kelimeleri

“Etkinlikler” başlığından alacak, buna uygun metin veya diyaloglar oluşturacaktır. Nitekim biz, bunu dikkate alarak, kitabımızda her üniteye yaklaşık 70 kelime düşecek şekilde konuları işledik.

“Kelime öğrenmede sınır yoktur.” ifadesi öğretmenlere yönelik “Temel Becerilerin Öğretilmesine İlişkin Açıklamalar” alt başlığında, verilmiştir. Buradan kitap yazarı veya öğretmenlerin sınırsız kelime öğreteceğini çıkarmak için ancak, Dr. Necmettin Yurtseven olmak gerekir herhalde. Burada yöntemle ilgili bir açıklama olduğu nettir. Bundan, yazarın öğrenme öğretme ilkelerini dikkate almadığını anlaşılmaktadır.

“Yaygın olarak kullanılan kelimeler anlamına gelen el-mufredaru's-şa'i'a” konusuna gelince, bu husus açıktır ve hem programda ve hem de kitaplarda bu kurala uyulmuştur. Ancak Sayın yazar, bunu görememiştir. Halbuki ünitelerin sıralanması, konu başlıkları gayet açıktır. Burada, bilinen “yakından uzağa, öğrenciye görelilik, somutluk” gibi öğretim ilkeleri ışığında hayatta en çok kullanılan, öğrencinin seviyesine uygun, en yakınından başlanarak yavaş yavaş çevresine doğru genişleyen konu ve kelimeler sıralanmıştır. Örneğin, hazırlık sınıfında ünitelerin sıralanışı şöyledir:

1.Ünite: Selamlaşma ve Tanışma: Selam verme, alma, kendini tanıtmak, başkasını tanıtmak, kimlik kartı, isim, ülke, dil, doğum yeri, telefon numarası, teşekkür etme, özür dileme, sınıf içinde kullanılan diyaloglar (otur, kalk, oku, yaz vb.).

2.Ünite: Ev, Aile, Çevre: İnsanın özellikleri, aile bireyleri, yakınlık ilişkileri, medenî durum, evin bölümleri, ev eşyası, çevremizde gördüğümüz canlı ve cansız varlıklar.

3.Ünite: Günlük Hayat: Evde, okulda, otobüste, yolda, meslekler.

4. Ünite: Zaman: Saati sorma ve cevap verme, günler, aylar, mevsimler, hava durumu.

5.Ünite: Peygamberimizin (SAV) Hayatı ve Ahlâkı: Bu üniteye geçmiş zaman fiil çekimi verilmektedir.

6.Ünite: Alışveriş:

7. Ünite: Yiyecekler ve İçecekler:

8.Ünite: Yolculuk ve Turizm:

9.Ünite: İslâm Kültürü: İbadetler, bayramlar, kutsal geceler, tarihî şahsiyetler, gelenek-görenekler, evlenme, sünnet törenleri.

10.Ünite: Sağlık:

11. Ünite: Boş Zamanı Değerlendirme:

12. Ünite: Haberleşme:

13. Ünite: Yazılı ve Sözlü Yayınlar:

Yazıda (s.144) şöyle denilmektedir: “Arapça’nın, bizim gibi Latin alfabesini kullananlar için en zor yönlerinden biri de yazısıdır..... Programda bu zorluğun giderilmesine ilişkin hiçbir çözüm önerisinde bulunulmamıştır.” Yazar, programdaki “Yazma Öğretimi” başlığını bile görememiştir.

Sayın Yurtseven, yazısının 145. sayfasında telaffuz öğretimiyle ilgili açıklamalarda, harf ile sesin karıştırıldığını dolayısıyla tanımlamaların da yanlış olduğunu iddia etmektedir. Ancak aynı paragrafta kendisi (=harfler) demektedir. Yazar, burada kendi çelişkilerini bile görememektedir.

Yazıda (s.145) şu ifade yer almaktadır: “Hemen ilk derste muttasıl ve munfasıl zamirlerin verilmesi pedagojik değildir. Arap olmayanlara Arapça öğreten bütün kitaplarda ilk dersler; kısa cevabı olan yer, şahıs, zaman vb. belirten soru edatlarından oluşmaktadır. Halbuki program, soru edatlarını çok daha sonra işlemektedir.” Evet ilk derste değil ilk ünite boyunca, muttasıl ve munfasıl zamirlerden, “ene, ente, enti, hüve, hiye, nahnu, entum, entunne, hum, hunne, ya, ke, ki, hu, hâ, nâ, kum, kunne, hum, hunne” verilmektedir. Bunlar uzunsa kısası acaba nedir? “Ben öğrenciyim, senin ismin” ibarelerinin uzun olduğunu iddia etmek mümkün değildir.

Yazıda (s.145) şöyle denilmektedir: “İlk derslerden birinde (s.49) sayıların temyizi verilmektedir. Halbuki bu, son derece ağır bir konudur. Öncelikle ilk derslerde verilmesi asla uygun değildir.” Ayrıntıya girilmeden en çok kullanılan 1-10 sayılarının öğrenilmesi gayet uygundur. Nitekim kitapta sayıları öğretirken öğrenciye en yakın olandan yani telefon numarası ve okul numarasıyla birlikte verilmiştir. Temyizi verilmeden tek başına sayı öğretmenin hiçbir anlamı yoktur. Nitekim öğretmenlerimiz bunu öğretirken “adet, ma’dut” şeklinde öğretmektedirler. Bu itirazlar yazarın, hep dil öğretimini gramer kurallarının öğretilmesi şeklinde anlamasındandır. Halbuki programda bununla ilgili şu uyarılar yer almaktadır. “Dil bilgisi konuları sınıf düzeyleri dikkate alınarak bir sistem içinde kademeli olarak belirlenmiştir. Bu nedenle her konu, yapı sütununda belirtilen kadarıyla verilerek bunun dışına çıkılmamalıdır. Dil bilgisi konuları önce metin/diyalog içinde verilmeli, alıştırmalarla da uygulamalı olarak pekiştirilmeli ve sonunda kural olarak açıklanmalıdır. Dil bilgisi konularında sınıf seviyesinin üstünde ağır, tartışmalı az kullanılan ayrıntılara girilmeyip basit,

anlaşılır ve çok kullanılan kurallar verilmelidir.”(s.39) “Diyalogda geçen dil bilgisi kuralları, konuda geçtiği kadar, ayrıntıya inmeden açıklanır.”(s.43)

Yazıda (s.146) “Hurûfu'l-med, ilk derslerde, yazıyla birlikte verilmelidir.” denilmektedir. Bunun aksini söyleyen veya yapan mı var? Sayın Yurtseven!

Yazar, eleştirilerinin çoğunda dil öğretiminin gramer olduğu anlayışıyla hareket ettiği için, önüne gelen her konuya bu gözle bakmakta ve öğrenciye ağır, daha sonra verilmelidir, demektedir. Öncelikle İmam Hatip Liselerinde Arapça dersinin hazırlık sınıfında haftada 15 saat, diğer sınıflarda haftada 4 saat olduğunu unutmayalım. Bir de öne alınan konular sadece dilbilgisi esas alınarak sıralanmamıştır. Dildeki kullanım sıklığı, öğrenciye yakınlığı, somutluğuyla birlikte dilbilgisindeki durumu da birlikte değerlendirilmiştir. Buna göre, “Ev, aile ve çevre” başlıklı 2. ünite, “baba, kardeş vb.” kelimeleri öğrenmesi gereken öğrenci için, kısaca “*el-esma'u'l-hamse*” konusunun işlenmesinde ve “Günlük Hayat” başlıklı 3. ünite, cemilerin/çoğulların işlenmesinde bir sakınca yoktur. Kaldı ki bu konu yaklaşık 2-3 ay sonra öğrenilecektir. Dolayısıyla, Sayın Yurtseven’in “*Dil öğretimi tekniği açısından bir başka fahiş hata da hazırlık sınıfının daha ilk günlerinde, "hareke- ile i'rab" bahsi işlenmemişken, "harfle i'rab" bahsi olan el-esma'u'l-hamse konusunun işlenmesidir. Öğrencinin bunun anlaması imkansızdır. Bir diğer harfle i'râb konusu olan cem-i müzekker salim konusunun bu aşamada işlenmesi de uygun değildir.”(s.146)* demesi doğru değildir. Kendi kanaatine uymayan her şeye fahiş hata diyen yazar, bu konuların Arapça öğretimiyle ilgili yazılmış çağdaş kitaplarda ne zaman öğretildiğine, hiç bakmış mıdır?¹⁰

Sayın Yurtseven, aynı dilbilgisi öğretimi yaklaşımıyla şöyle demektedir: (s.146-147) “*Ef'âlu'l-medh ve'z-zemm konusunun hazırlıkta işlenmesi, sınıf seviyesi bakımından, asla uygun değildir. Sıfa(t) konusunun sadece mufred kısmı hazırlıkta işlenmeli, çeşitleri diğer sınıflarda tekrar okutulmalı. Hâl konusunun da -aynen sıfa(t) ta olduğu gibi-, hazırlıkta sadece mufred kısmı gösterilmeli, çeşitleri diğer sınıflarda tekrar anlatılmalı ism-i işaretlerin ve ism-i mevsullerin sadece mufred kalıpları hazırlık sınıfında işlenmeli, diğerleri, harfle i'rab konusuyla birlikte yahut ondan sonra işlenmelidir. Uslûbu't-ta 'accub ve ism-i tafdîl konularının hazırlıkta işlenmesi uygun değildir. İleriki sınıflarda işlenmelidir. Fiil çekimlerinin musenna'sız verilmesi de hiç pedagojik değildir.*

Ma dame ve ma zale konusu, ileriki sınıflarda işlenmelidir. el-Aksamu's-seb<a konusu

¹⁰ Örneğin, yazarın itiraz ettiği ve öğrencinin öğrenemeyeceğini iddia ettiği konular, Zehiyye el-Gafsî tarafından yazılan Burgiba Enstitüsü'nün “**El-Arabiyyetu'l-Muâsıra**” adlı kitabın ilk ünitesinde ve ilk ayda öğretilmektedir.

ileriki sınıflarda etraflıca işlenmelidir. Hazırlıkta, sadece sahih/salim fiillerden bolca örnek vermek suretiyle altı bab etraflıca işlenmelidir.

Aynı durum, el-ef'âlu'l-hamse ve i'râbuhâ bahsi için de söz konusudur. Kolay bir konuymuş gibi hazırlığın ilk günlerinde işlenen bu konu, 9. sınıfın son aylarında tekrar işlenmiştir. el-esma'u'l-hamse konusu da 9. ve 10. sınıflarda tekrar işlenmiştir. Halbuki önerimiz doğrultusunda, harfle i'rab bahsinde bol alıştırmayla bir kere işlenmesi kafidir.”

Hemen her konuya ileriki sınıflarda işlenmelidir diyen yazar, haftada 15 saat olan hazırlık sınıfında bunları öğretemeyecek de haftada 4 saat olan ileriki sınıflarda mı tüm konuları öğretecektir. Kendi kafasına göre, pedagojiktir, değildir diye karar verirken yukarıda belirttiğimiz temel öğretim ilkelerini hiç dikkate almayan Sayın Yurtseven, kendisini tartışılmaz otorite kabul ederek bu konudaki hazırlanmış Arapça öğretim kitaplarını da dikkate almamaktadır.¹¹ Çünkü o, dilbilgisi öğrenmeyi Arapça öğrenmek zannetmekte ve her şeyi bunun üzerine bina etmektedir.

Programda dilbilgisi konularıyla, öğretilecek kelime ve ibarelerin konuları bir bütünlük içinde çağdaş Arapça öğretimi kitapları da dikkate alınarak belirlenmiştir. En çok kullanılan kelime ve kalıpların belirlenmesinde başta bakanlığın ders kitapları olmak üzere, İngilizce, Fransızca ve Almanca kitapları da taranmıştır belirlenmiştir. Dilbilgisi konularının dağıtımında hazırlık sınıfı bir bütün olarak değerlendirilerek, genel olarak dilbilgisi kuralları özetle, kısaca verilmiş, diğer sınıflarda genişletilerek tekrarlanmıştır.

Sayın Yurtseven, “İ'râbu'l-mebni nitelemesi külliyyen yanlıştır. Zira mebni, mu'rab'ın zıddıdır. Yani mebni, i'râbı yapılmayan demektir. İ'râbı olmayan bir şeyin i'râbı olmaz!” diyerek âdeta basit bir kuralın bilinmediğini söylemektedir. Evet, mebni i'râbı olmayan demektir. Bu tabir bir başlıktır ve başlık ta yapılan işlemi açıklamaktadır. Nahiv kitaplarında “i'râbu edevâti's-şart, i'râbu edevâti'l-istifham” gibi tabirler bu şekilde kullanımlardır.

DERS KİTAPLARIYLA İLGİLİ İDDİALARDAKİ YANLIŞLAR

Sayın Yurtseven, ders kitapları konusunda da Arapça öğretmeyi dilbilgisi öğretmek olarak kabul eden eski anlayışla eleştiriler getirmektedir. Sadece eleştiri getirmekle kalmamakta

¹¹ EI-Gafsi, Zehiyye, **EI-Arabiyyetu'l-Muasıra**, Burgiba Enstitüsü, Tunus 1991; EI-Ğalâyinî, Mustafa, **Camiu'd-Durûsi'l-Arabiyye**, Beyrut 1991; Es-Seyyid, İbrahim Yusuf vd., **EI-Kavâidu'l-Arabiyyetu'l-Muyessera**, Riyad 1983; Komisyon, **El-Kitabu'l-Esâî fi Ta'limi l-Arabîyye**, Tunus 1992; Komisyon, **Teallemu'l-Arabiyye**, Rabat 1996; Sîni, Mahmud İsmail vd., **EI-Arabiyyetu Lin-Naşiîn**, Beyrut 1983.

daha da ileri gitmektedir. Onun yazdığı sırayla eleştirilerine bakalım.

Yazar, (147) şöyle demektedir: “*Kitaplar incelendiğinde görülecektir ki, hazırlık kitaplarında iki sayfalık pek çok diyalog vardır. Diyaloglar adeta röportaja dönüşmüştür. Konular kesinlikle sınıf seviyesinin çok çok üstündedir. Dört beş satırlık cümlelerden oluşan metinler hâlindeki sınıf seviyesinin çok çok üstünde olan bu diyaloglara en güzel örnek, Hazırlık II kitabının 160. sayfasındaki şu harekesiz diyalogdur*”:

نعيمة : لأنني بجمع الطوابع أطلع على معلومات

كثيرة لثقافات الأمم و الشعوب العالمية و تاريخ

هم و عاداتهم الاجتماعية، وأعيادهم الدينية والوطنية و

غير ذلك.

Hazırlık sınıflarındaki diyaloglar uzun değildir. Diyaloglar, pekiştirme amacıyla çok tekrarlar olduğu için uzun gibi görünmektedir. Üstelik kendisinin söylediği gibi 4-5 satırlık diyaloglar da bulunmamaktadır. Hazırlık sınıfı olduğu için diyaloglar 28 puntuyla yazılmış olduğundan uzunmuş gibi görünmektedir. Sayın Yurseven’in 4-5 satırlık diyaloglar var deyip, verdiği yukarıdaki örnek, şimdiki kitapta bile 3 satır iki kelimededen oluşmaktadır. Nitekim normal puntuyla verdiğimizde bu cümle aşağıdaki gibi sadece bir buçuk satır olmaktadır.

نعيمة : لأنني بجمع الطوابع أطلع على معلومات كثيرة لثقافات الأمم و الشعوب العالمية و تاريخهم و عاداتهم الاجتماعية، وأعيادهم الدينية والوطنية و غير ذلك.

Sayın Yurtseven, sadece eleştirmekle kalmamakta bir buçuk satırlık konuşmalara 4-5 satırlık cümleler var diyerek, iftira da atmaktadır. Buna “insaf” demekten başka diyecek bir şey yoktur. O (s.147) şöyle diyor: “*Bu cümleyi hazırlık öğrencisi kesinlikle anlayamaz ve ezberleyemez. Nitekim derslerine girdiğim ve hepsi de İHL mezunu olan, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 1. sınıfındaki 120 öğrenci, bu cümleyi ne okuyabilmiştir ne de anlayabilmiştir.*”

Öncelikle, normal puntuyla bir buçuk satırlık bir isim cümlesini öğrenci, haftada 15 saat okuyarak yaklaşık 6-7 ay sonra görecektir. Kaldı ki, bu cümle, yapı olarak bir isim cümlesinden ibarettir ve sadece kelime öğretmek ve önceki öğrendiği kelimeleri tekrar etmek amacıyla düzenlenmiş bir cümledir. Sayın Yurtseven, hepsi İHL mezunu AÜ İF birinci sınıftaki 120

öğrencinin okuyamadığını ve anlamadığını iddia etmektedir. O hâlde sormazlar mı? Bunca yıl İHL’de Arapça okuyan bu öğrencilere fakültede ne öğrettiniz? Hepsi yüksek puanlarla gelen, verileni almaya hazır bu öğrencilerle derslerde ne yapıyorsunuz? Yazar farkında olmadan, fakülteadaki Arapça öğretim elemanı meslektaşlarını da töhmet altına almaktadır.

Yazıda (s.147) şöyle denilmektedir: *“Programda, "her konu bir metin/diyalogla başlamalı, belirlenen dilbilgisi konularından hangisi amaçlanmışsa, metin içerisinde o konuyla ilgili örnekler bulunmalıdır." dendiği halde, bu önemli kurala hiçbir kitapta uyulmamıştır. Yüzlerce örnekten sadece birini burada zikrederim: 55. sayfadaki usratî konusunda, nahiv kurallarından idâfe ve el-esmâ'u'l-hamse'den bol örnekler verilmesi öngörülmüşken, ne yazık ki metinde bunlardan örnek yoktur.”*

Sayın Yurtseven, ya “hiç” kelimesinin anlamını bilmemektedir ya da yanlış anlamaktadır. Hem *“bu önemli kurala hiçbir kitapta uyulmamıştır.”* demek, örneğini ise s. 55’den vermektedir. Demek ki, 55. sayfaya kadar bu kurala uyulmuştur. Hani hiç uyulmamamıştı. Evet verdiği kural doğrudur ve buna uyulmuştur. Verdiği örnekte olduğu gibi, dilbilgisi konularının geçtiği her kelime veya ibarenin diyalogda geçmesi mümkün değildir. Çünkü böyle olursa, yukarıda kendisinin eleştirdiği, uzun metin ve diyaloglar ortaya çıkardı. Ama Sayın Yurtseven, bunları görececek durumda olmadığı gibi çelişkilere düştüğünün de farkında değildir.

Yazarın bir eleştirisi de şöyledir: *“Seçilen metinlerin -maalesef- sınıf seviyelerine hiç uygun olmadığı ve rasgele seçilmiş olduğunun en güzel örneği; Tala'a'l-bedru 'aleyne şiirinin Hazırlık I kitabının 186. sayfasında verilmiş olmasıdır. Bu şiir ancak, son sınıfın son derslerinden birinde verilebilirdi.”* Bu kadar tanınmış bir şiirin kitapta verilmesi, onun orada tüm dilbilgisi ve i'râb kurallarının verilmesi anlamına gelmemektedir. Nitekim bu metin, sadece bir şiir ve okuma parçası olarak verilmiştir. Yazar, bu kadar basit bir uygulamayı bile görememektedir.

“Hazırlık sınıfında işlenen konular ve seçilen örnekler, kesinlikle sınıf seviyesinin çok çok üstündedir. Nitekim s. 221'de, iki muzari' fiili cezmeden edatlara örnek verilirken, salim fiiller tercih edilmemiş illetli fiillerden örnekler verilmiştir. "İki Fiili Cezmeden Edatlar" konusu, zaten başlı başına zor bir konuyken, öğrencinin hem iki muzari' fiilin nasıl cezmedildiğini hem de cezme alameti olarak illetli fiilin düştüğünü anlayabileceğini ummak, fazla iyimserliktir.”

Yazara göre, öğrenciler hiçbir şey öğrenemezler, hepsini haftada 15 saatlik hazırlık

sınıfında vermeyip, ileriki sınıflardaki haftada 4 saatte öğretmemiz gerekir. Verdiği örnek, “iki fiili cezmeden edatlar” konusu hazırlık sınıfının son ayında yani lise bir sınıfının hemen öncesinde ve ayrıntıya girilmeden verilmektedir.

“218. sayfada, sıra sayıları anlatılırken verilen "22222. adam" gibi bir örnek, hiçbir dil öğretim metodunun öngörebileceği şey değildir. Tek başına bu örnek bile, kitapların hiç de öğrencinin seviyesine uygun olarak hazırlanmadığını ve metod yönünden ne kadar yetersiz olduğunu göstermeye yeter.” (s.148) diyen yazara, peki 22222 rakamını tek başına verseydik bir sakıncası yok muydu? Programda ve kitapta, dilbilgisi kuralları tek başına verilmeme ilkesi benimsendiği için sayılar birer örnekle verilmiştir. Bu nedenle de yukarıdan beri gelen örnek gereği, öğrencinin aradaki farkı iyi görmesi ve kullanımı pekiştirmesi için rakam 22222. adam şeklinde verilmiştir. Bu konu da birinci dönemin sonunda yani 4. ayda verilmektedir.

“Seçilen metin/diyalogların ve verilen örneklerin sınıf seviyesine hiç de uygun olmadığına bir başka tipik örneği de 55. sayfadaki şu cümledir: *Men hâ'-ulâi'llezîne fi's-sûra. Henüz Arapça öğreniminin başında olan bir öğrenci, hâ'-ulâi'nin ism-i işaret ve mebni; ellezîne'nin ism-i mevsul, mebni ve cem' olduğunu anlayamaz. Bu cümle şöyle kurulmalıydı: Men fi's-sûra?*” (s.148) diyen yazar, kendisiyle çelişmektedir. Halbuki, biraz önce verilecek dilbilgisiyle ilgili kurallardan verilmesi gerektiğini söylemekte, ancak kitapta verilen örneğe şimdi karşı çıkmaktadır. “hâ'-ulâi” konusu öğretileceği için bu diyalogda kullanılmıştır. Ne yapsak Sayın Yurtseven’i memnun etmek mümkün olmamaktadır.

Sayın Yurtseven, o kadar çok yerde kendisiyle çelişmektedir ki, bir yerde söylediğinin tersini başka bir yerde söyleyebilmektedir. Örneğin, bir yerde (s.144) “kes yapıştır yaptığımızı” söylerken, diğer yerde (s.148) şöyle demektedir: “Programda öngörülenin aksine, seçilen metin/diyaloglar orijinal Arapça kaynaklardan alınmamıştır. Nitekim 105. sayfadaki diyalog şöyledir:

"Kaçınıcı sınıf ta okuyorsun? = في أي مدرسة تُدرّسُ أنت يا أخي؟

"İmam-Hatip Lisesinde. = في ثانوية الأئمة والخطباء.

Peki, ne yapalım Sayın Yurtseven? Arapça kaynaktan alınca kes yapıştır oluyor, kendimiz yazınca orijinal metin kullanma kuralını ihlal ediyoruz. İmam Hatip Lisesi'nin Arapça tercümesini acaba hangi kaynak eserde bulabiliriz. Bu tabir Türkiye'ye özgü bir tabirdir ve biz de önceden beri ders kitaplarında kullanılan bu tercümeyi kullandık.

“Yine 128. sayfadaki diyalogda kopukluk vardır:”(s.148). Evet doğrudur, yukarıda açıkladığım nedenlerle bizim dışımızda baskı esnasında ortaya çıkan bir durumdur. Benzer durum, “Bir ders kitabında sayfa düzeni çok önemlidir. Gerek satır araları ve gerekse sayfalar, özenle düzenlenmeli, kitabın tamamı dikkate alınarak bir insicam sağlanmalıdır. 144 ve 165. sayfalardaki cümleler arasında iki satır boşluk bırakılmışken, 111. sayfada bu aralık 1,5 satıra düşmüş. 172. sayfada satır aralığı 1,5 iken hemen onu takip eden 173. sayfada boşluk bir satıra düşmüş. Sık yazıldığı için de sayfanın yarısı boş kalmış. Bu durum öğrencide, yapılan işe önem verilmediği ve ciddiye alınmadığı gibi bir duygu oluşturur, bu da öğretimi olumsuz yönde etkiler.”(s.148). “Kitaplardaki savrukluğa ve özensizliğe bir örnek de yazı karakterlerinin, bazen aynı satır içinde bile değiştirilmiş olmasıdır.”(s.149) eleştirileri için de teknik yetersizlikler geçerlidir. Bu tamamen teknik bir hatadır ve bilgisayarların değişmesinden ve baskıyı yapacak makine ve elemanlarla ilgilidir.

Sayın Yurtseven’in Arapça öğretmeyi sadece dilbilgisi öğretmekten ibaret zanneden eski anlayışla yaptığı bir eleştiri veya tavsiye de şöyledir: “Her dersin başına, o derste işlenen nahiv konusu mutlaka yazılmalıdır.” Elbette, eski anlayışla bakarsanız dediğiniz olmalıdır, çünkü buna göre, her şey gramer kurallarına göre düzenlenmelidir. Halbuki program, yeni bir anlayışla, dili bir bütün olarak ele alan, öğrenci merkezli, işlevsel bir şekilde hazırlanmıştır. Özellikle de eski anlayışta olanların dersi dilbilgisine boğmamaları için programda ve kitapta konu olarak dilbilgisi başlıkları değil, öğretilecek konu, kelime ve kalıpları öne çıkaran başlıklar verilmiştir. Sayın Yurtseven, bunu anlayamamışsa elbette eleştiri getirecektir.

“Her derste verilen yeni kelimeler, o dersin sonuna da yazılmalı, böylece yeni öğrenilen kelimelerin tatbiki kolaylaştırılmalıdır. Bu yeni kelimeler, kalın/bold yazılmalı, öğrenci yeni öğrenmekte olduğu kelimeleri fark edebilir.” diyen yazar, kitapta yeni kelimelerin ünitenin sonunda verildiğini görmemezlikten gelmektedir. İkinci cümledeki teklifini yaparken alabula bir kitap ortaya çıkacağını hiç mi düşünmemektedir? Böyle taç tane yabancı dil öğretimi kitabı vardır?

Yazar, (s.149) şöyle demektedir: “Kitapların sayfa düzenlemesi, gözü yorucu ve zihinleri karıştırıcı gereksiz patlangaç ve kurdelelerle doldurulmuş, göz zevki zedelenmiştir. Dil öğretim kitaplarında kullanılması gereken resimlerin, mutlaka açıklayıcı ve öğretici olması gerekir. Bu kitaplarda kullanılan resimlerin böyle olması bir yana, hemen hepsi kafa karıştırıcı ve yer yer yanıltıcı olmaktadır. Resim altlarına konan kelimeler hiçbir anlam ifade etmemektedir. Nitekim 54. sayfadaki resmin altına yazılan bi'etuna / çevremiz kelimesini; hâlen Anadolu İHL Hazırlık sınıfındaki yeğenime gösterdim. Okumasını ve anladığını söylemesini

istediğimde -kelime harekesiz olduğu için- yanlış okudu ve "manzara" diye cevap verdi." Sayın yazar bu sayfa düzenlemesi ve grafikleri beğenmemektedir. Elbette değişik sayfa düzenlemesi yapılabilir. "Çevre" kelimesini açıklamak için, göl ve ormanın bulunduğu bir resim göstermekten doğal bir şey olamaz, çevre elbette başka şekilde de resmedilebilir. Sayın Yurtseven de herkes gibi yazar bir kitap yazar, bakanlığa başvurur ve onaylanırsa, isteyen öğretmenler onun kitaplarını okutur. Buyursun yazsın, engelleyen mi var?

"Başta da işaret edildiği üzere, Arap harflerinin sağdan sola yazılmasının ve her bir harfin başta, ortada ve sonda ayrı ayrı şekil alması hususu hiç dikkate alınmamış ve yazı yazmayı öğretmeye, hemen hemze'den başlanıp sonra mim harfine geçilmiştir. Bunun hiçbir mantıklı izahı yoktur. Mesela neden elifle başlayıp, be ile veya bir başka harfle devam edilmemiştir? Her derste verilen kaideler -tarifsiz, harekesiz ve alıştırmaz olduğından öğrenci için bir anlam ifade etmemektedir. Dil öğretiminde asla ihmal edilemeyecek olan şey 'tekrar'dır. Alıştırmaz bir dil kitabıyla karşı karşıya olduğumuz için, kurallarda verilen örnekler hiç ama hiç tekrar edilmemiştir. Bu husus, kitaplar için çok önemli bir eksikliktir."(s.149) diyen yazara, ben de "Peki siz neye göre, elifle başlayıp be ile devam ediyorsunuz?" diye sorabilirim. Arap harflerinin öğretilmesiyle ilgili programda, "Yazı Öğretimi" ve "Araç Gereçle İlgili Açıklamalar" başlıklarında yazı defterinin tavsiye edildiğini hatırlatmak istiyorum. Evet, yazı defteri, alıştırmaz ve öğretmen kitabı gibi diğer yardımcı araçlar üretilmesi ihtiyacı vardır. Bu görev bakanlığa düşmektedir. Görevlendirildik de yazmadık mı? Nitekim ders kitabı yazarları hazırlık sınıflarında öğretmenlere yol göstermek üzere iki adet "Alıştırmaz Kitabı" yazmışlardır.

"Nitekim 66 ve 67. sayfalarda, eyne soru edatı işlenirken, iki sayfadaki her 10 soru için tek bir eyne kelimesi Kullanılmış. Bu tasarruf -yukarıda da işaret edildiği üzere-, dil öğretiminin olmazsa olmazı olan tekrar esasına taban tabana zıttır. Halbuki tasarrufa gitmeden ve üşenmeden her bir sorunun karşısına, ey ne soru edatı ve cevabı olan harf-i cer veya zarflar sürekli tekrar edilmeliydi. 9, 10 ve 11. kitaplardaki kaideler ve şerhleri de hiç harekelenmemiş, harflerin puntoları büyütüleceği yerde küçültülmüş. Açıklayıcı olması gereken şerh ve kaideler kafa karıştırıcı olmuş. Bu tasarrufu anlamak mümkün değildir." (s.149) diyen yazara söylediklerinin yapıldığı takdirde kaç sayfalık bir kitap ortaya çıkacağını düşünmesi gerektiğini hatırlatıyorum.

Sayın Yurtseven, şöyle demektedir: (s.150) "Programda "hazırlık sınıfında 800/1000 kelime, diğer sınıflarda 250'şer kelime verilecek" denmektedir. Haftalık ders saati göz önüne alındığında; toplam 1550/1750 kelime öğretilmesi gerektiğinin, bilimsel verilere dayanmadığı

bir yana, kitapların sonundaki sözlüklere göre, hazırlıkta 786, 9. sınıfta 850, 10. sınıfta 264 ve 11. sınıfta 425; toplam 2325 kelime mevcuttur ve programda öngörülen kelime sayısının çok üstündedir.” Hazırlık sınıfında verilmesi gereken kelime sayısının bilimsel verilere dayanmadığını iddia eden yazarın kendisi, acaba hangi bilimsel veriye dayanmaktadır. Gerçi, hiçbir delil getirmeden İbn Hişâm gibi bir yazarın kullanımlarını bile fahiş hata diyecek kadar kendisini otorite kabul eden yazar için, bunu eleştirmesi çok görülmemelidir. Kitaplardaki sözlüklere gelince, hazırlık sınıfındaki sözlükteki eksikler vardır, ancak diğer sınıflardaki kelimelerin fazlalığı tekrarlardan kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Sayın Yurtseven’in amacı üzüm yemek değil, bağcıyı dövmektir. Çünkü söz konusu yazının ilk sayfasında, kendisinin yaptığı eleştiriler ışığında 2004 yılında düzeltmelerin yapılarak kitapların yeni baskısının yapıldığını söylüyor. Aynı yazının sonunda ise, kendisini tek otorite kabul ederek, birçok komisyonlardan incelenerek ve tartışılarak kabul edilen Arapça programının derhal iptal edilmesini ve ders kitaplarının toplatılması gerektiğini ifade etmektedir. Sayın Yurtseven, yazdığı yazının başı ile sonunda kendi ile çeliştiğinin farkında bile değildir.

Son olarak Sayın Yurtseven’e eleştiri hakkını kullandığı gibi, bizim kitaplarımızla ilgili inceleme çalışmasına harcadığı kadar zaman harcayarak yeni kitaplar hazırlamasını, yeni program önerileri getiren makaleler hazırlamasını tavsiye ediyorum. Önemli olan, sadece eleştirmek değil, doğrusunu ve alternatifini de ortaya koymaktır.